

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

**Nagy Barna Krisztina - a Szindikátusi szerződés címet viselő - doktori
értekezésének tézisfüzete**

Témavezető: Prof. Dr. Papp Tekla

Budapest, 2019

Nagy Barna Krisztina: A szindikátusi szerződés

Témavezető: Prof. Dr. Papp Tekla

1. A szindikátusi szerződést érintő tudományos probléma, és a kutatási célok megfogalmazása

A Jogi Lexikon szerint a szindikátusi szerződésnek a gyakorlatban három értelme alakult ki: mint a konzorcium és a kartell szinonimája, valamint a részvényesek közötti szavazási megállapodás, újabban pedig gazdasági társaságok alapítására vonatkozó szándéklevélként kerül alkalmazásra. Ez a fogalmi meghatározás jól rávilágít arra, hogy a szindikátusi szerződés többféle tartalommal köthető polgári jogi szerződés, ami kapcsolódhat a társasági joghoz, valamint közjogi elemeket is hordozhat magán. Ezen túl a Jogi Lexikon nem említ minden olyan tárgykört, amelyben a szindikátusi szerződés alkalmazásra kerül, ami azt jelenti, hogy a szindikátusi szerződés egy fejlődésben lévő szerződés, amely még „nincs befejezve”, azonban számos olyan információval rendelkezünk róla, ami alapján szükségesnek mutatkozik egy összegző értekezés elkészítése.

A szindikátusi szerződés polgári jogi szerződés, mely szorosan kapcsolódik a társasági joghoz, ezért a szerződés értelmezése, a polgári jogi szabályok érvényesülése csak a társasági joggal szoros összefüggésben, ez utóbbinak prioritást adva képzelhető el.¹ A polgári jog és a társasági jog szoros együttélése folytán a szindikátusi szerződés kapcsán kérdésként merül fel és egyöntetű álláspont hiánya okán továbbra sem egyértelmű, hogy a szerződés megszegése társasági jogi konzekvenciákkal járhat-e, tehát például a társasági jogban alkalmazott tagkizárás intézményének alkalmazására alapot adhat-e a szindikátusi szerződés megszegése. A szindikátusi alapvetően kooperációs (együtműködési) szerződés, amely alapján a gazdasági társaság tagjai a társaságon belül egymással szembeni kapcsolatukat, együtműködésüket és elvárásaikat szabályozzák,² amire tekintettel a szerződésnek addig van értelme és létjogosultsága, amíg a gazdasági társaság létezik, mert megszűnése esetén nem marad olyan keret, ahol a vállalt magatartás gyakorolható lenne.³ Ez további adalékként szolgál a szerződést övező bizonytalanságnak azáltal, hogy nem tisztázott, kik lehetnek a szerződő felek, hogyan érinti a szerződést a tagsági jogviszony megszűnése, az új tag belépése, a társaság megszűnése, valamint az sem állapítható meg pontosan, milyen tartalommal tölthető meg a szerződés. A szindikátusi kooperációkat érintően az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az egy önálló,⁴ atipikus szerződés, amely kötelmi jogi kötelezettségvállalásokat keletkeztet,⁵ azonban a társasági szerződésre tekintettel kerül megkötésre, a társasági szerződésen felüli többlet-köteleket rögzítenek benne.⁶ Ennek folytán tisztázni kell, milyen viszonyban áll egymással a társasági alapidokumentum és az ahhoz járuló, önmagában szerződésként funkcionáló megállapodás. A szindikátusi szerződés további sajátossága, hogy jogszabály által nem

¹ BH 1998. 89.

² Balásházy Mária: A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán, *Gazdaság és Jog*, 1993/5., 16.

³ Papp Tekla: A szindikátusi szerződés, in: Papp Tekla: *Atipikus szerződések*, Opten, Budapest, 2015., 224.

⁴ Vb 1997/1.

⁵ BDT 2007. 160.

⁶ Juhász József: Szerződések ütközése Kft.-ken belül avagy felesleges duplicitás?, *Magyar Jog*, 1991/12., 731.

szabályozott szerződés, ami megteremti annak szükségét, hogy megvizsgáljam, a kontinens egyes országainak nemzeti joga hogyan viszonyul a társasági jogban bevett szerződési jelenséghez, esetleg milyen kodifikációs kísérletek születtek a kooperáció „mederbe terelése” érdekében. A nemzetközi kitekintés körében tett kutatások során világossá vált, hogy az egyes nemzetállamokban előforduló és a szindikátusi szerződéssel azonosítható megállapodások összehasonlító bemutatása jelen dolgozat keretében nem abszolválható, ugyanis zömében egy kodifikálatlan, titkos, ámde a gyakorlatban bevett megállapodásról van szó, ami révén nehézkes olyan közös elemzési szempontrendszer felállítása, ami mentén a szerződés valamennyi előfordulása bemutatható és összehasonlítható, valamint az is akadályt jelent – ahogyan a hazai viszonylatokban is –, hogy a témában releváns joggyakorlat felkutatása megtörténjen. Ezért a dolgozatban a sokat vitatott kodifikáció kérdésében kívántam csak állást foglalni úgy, hogy megvizsgáljam, a közel azonos jellemzőkkel rendelkező társasági jogi típusú szindikátusi szerződéseket az egyes európai államok miként kezelik a jogi szabályozottság szempontjából. Álláspontom szerint akár egy, akár több nemzetállamban előforduló szindikátusi megállapodások összehasonlító jogi jellegű bemutatása külön értekezés készítését kívánta volna, aminek indokaként az eltérő polgári jogi vagy társasági jogi szabályozás és jogtörténeti előzmények adhatók elő. A nemzetközi szakirodalom felkutatása és értelmezése során elért eredmények, valamint a hazai magánjogi jogalkotás eredményei – különös tekintettel az új Polgári Törvénykönyv elfogadására – indokolták annak szükségességét, hogy megvizsgáljam, ezek hogyan befolyásolják és alakítják a szerződési tartalom kérdését a szindikátusi szerződés vonatkozásában. Ennek körében érdemesnek tartom a családi vállalkozások és azok továbbörökítése kapcsán a szindikátusi szerződés relevanciájának vizsgálatát. Álláspontom szerint a családi vállalkozások és azok belső viszonyai, továbbörökítésének kérdése külön doktori értekezés elkészítését igényelné – akár a szindikátusi szerződés szempontjából vizsgálva, akár más megközelítésből –, erre tekintettel a kutatási eredmények feldolgozása során igyekeztem az értekezés témája által szabott keretek között maradni. A nemzetközi aspektusok vizsgálata során szerzett kutatási tapasztalatok arra ösztönöztek, hogy röviden a corporate governance szempontjából is szót ejtsek a szerződésről, ugyanis bizonyos társasági formák esetében a felelős társaságirányítási szabályok elegendőnek mutatózó korlátot szabhatnak a szindikátusi szerződés háttér-megállapodási jellegéből fakadó visszasságok kiküszöbölésére.

Tekintettel arra, hogy a szindikátusi szerződés a gazdasági társaság tagjai közötti kooperációt szabályozza, elengedhetetlennek mutatkozott a társaságon belüli kooperálás sajátos típusa, a befolyásszerzés vizsgálata is. Gazdasági társaságok olyan jogi személyek, amelyek keretében a tagok üzletszerű közös gazdasági tevékenységet folytatnak, ami vagyoni hozzájárulás teljesítését igényli, erre tekintettel pedig a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik. A hangsúly a gazdasági tevékenység tagok általi közös végzésén van, ugyanis a közös jelző egy érdekközösség fennállását tételezi fel a jogi személyt alkotó tagok között, vagyis a társaság érdekeit, céljait szem előtt tartó kooperációt. A gazdasági társaságok ezen sajátos vonását felülírhatja a befolyásszerzés intézménye, amely során valamely tag képes lesz olyan meghatározó befolyással bírni a társaság döntéshozatali mechanizmusa felett, ami révén az érdekközösség felbomlik, a társasági érdekek helyett az egyéni, a befolyással rendelkező tag érdekei jutnak érvényre. Az érdekközösség felbomlására,

a hitelezői és kisebbségi érdekek sérelmére, azaz a befolyás megszerzésére társasági jogi eszközökön túl kötelmi jogi eszközökkel, szindikátusi szerződéssel is sor kerülhet. Ebből látható, hogy a szindikátusi szerződés (és a szavazási megállapodás) méltán vitatott intézménye a hazai társasági jogi gyakorlatnak, hiszen a gazdasági társaságok alapvető ismérvének, az érdekközösség megsértésének lehet eszköze. A fejezet azt a célt szolgálja, hogy a befolyásszerzés szabályai – a szakirodalomban hiánypótló módon – a szindikátusi szerződés szempontjából kerüljenek bemutatásra, valamint speciális helyzetéből fakadóan az állam részvételével működő gazdasági társaságok és az aranyrészvény kérdésköre is feldolgozásra kerül.

Szindikátusi szerződés megkötésére nem csak a társaság tagjai között kerülhet sor, ahogyan azt az előbb bemutatott fejezetek szemléltetik, hanem a társasági tag(ok) harmadik személlyel/személyekkel is kooperálhat(nak). Ennek körében a csendestársasági és a kockázati-tőkebefektetési fejezetek kerülnek kidolgozásra. A szindikátusi szerződés társasági jogi aspektusa kapcsán indokoltnak mutatkozott a csendestársaság intézményének vizsgálata is, ugyanis az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével és a Harmadik Könyv diszpozitív szabályozása folytán, valamint a polgári jogi társaság üzletszerű közös gazdasági tevékenység végzésére történő alapítása lehetőségének elismerésével mind a Polgári Törvénykönyvhöz fűzött kommentárok, mind a szakirodalom olyan találgatásokba kezdett, ami annak a kérdésnek a megválaszolására irányult, miszerint csendes társaság ismételten létesíthető-e. Az 1930. évi V. törvény csendes társaságra vonatkozó rendelkezéseit az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet helyezte hatályon kívül, így az 1959. évi IV. törvény (Polgári Törvénykönyv) hatálybalépésével 1960. május 1. napjától csendes társaság nem alapítható. „Úgy tűnik, hogy a csendes társaság iránti igény még ma sem szűnt meg, bár a törvényalkotó tudatosan akként foglalt állást, hogy nem kívánja támogatni azt a törekvést, hogy valaki teljesen rejtve, még a társasági viszony létét is leplezve lehessen társaság (még ha csupán belső társaság) tagja.”⁷ Kapcsolódva a csendestársaság intézményéhez a kockázati tőkebefektetések során kötött szindikátusi szerződés minősítésére, valamint a befektetési célzatot is magán hordozó csendestársaság szindikátusi szerződés szempontjából történő bemutatását is indokoltnak láttam. Ez azzal is alátámasztható, hogy a csendestársaság egy vegyes szerződési konstrukcióként is felfogható, ami alapján megválaszolásra vár annak kérdése, hogy a szindikátusi szerződés, mint atipikus kontraktus, a szerződési tartalom alapján eltéríthető-e az atipikus besorolásból.

A hazai jogtudományban a jogszabályokat - Ulpianusz nyomán – két nagy csoportba soroljuk: a közjogi és magánjogi szabályok kategóriájába.⁸ Ez a felosztás azonban inkább didaktikai célokat szolgál, a jogszabályok merev elhatárolása a közjog és a magánjog mentén mára meghaladott. Szemléletesen mutat rá erre Grosschmid Béni akkor, amikor a magánjog és közjog között húzódó képzeletbeli határvonalat csipkésnek nevezi,⁹ Lábady Tamás A magánjog általános tana című munkájában pedig felhívja a figyelmet a magánjog közjogiasodására,¹⁰ a közjog és a magánjog egyre intenzívebb „összemosódására” és egymásra való kölcsönös

⁷ Kisfaludi András: Típuskényvszer és a csendestársaság, in: Kisfaludi András – Szabó Marianna (szerk.): A gazdasági társaságok nagy kézikönyve, Complex, Budapest, 2008., 43.

⁸ Szladits Károly: Magyar magánjog I., Grill Kiadó, Budapest, 1938, 11-22.

⁹ Grosschmid Béni: Magánjogi előadások, Jogszabálytan, Athenaeum, Budapest, 1905, 10.

¹⁰ Lábady Tamás: A magánjog általános tana, Szent István Társulat, Budapest, 2017, 10-22.

hatására, vagyis arra, hogy a klasszikusnak nevezhető dichotómia megbomlani látszik: a magánjog egyre több közjogi elemmel, a közjog viszont egyre több magánjogi elemmel bír, ami szoros összefüggést mutat a két jogterület között.¹¹ Ezen túl Nochta Tibor a közjog és magánjog viszonyáról szóló tanulmányában felteszi a kérdést, miben is áll az elhatárolás létjogosultsága, amire egyértelmű és konkrét válasz álláspontja szerint nincs, azonban egyetért azzal, hogy a közjog és magánjog bizonyos fokú elválasztásának hasznai a jogfejlődés tekintetében kimutathatók.¹²

Ha a Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseit vizsgáljuk – például az ingatlan-nyilvántartási szabályok, a tulajdon közjogi korlátai, közszolgáltatási szerződés, etc. – vagy az Alkotmánybíróság személyiségi jogok megsértése körében hozott határozatait, a piacgazdaság alkotóelemei és az Alkotmánybíróság alkotmányértelmezési tevékenysége révén a szerződési jogi alapelvek tekintetében a szerződési szabadság tételét hívjuk fel, mind jól mutatják a közjog és a magánjog között fennálló vitathatatlan kölcsönhatásokat. Erre a jelenségre igyekszem rámutatni a dolgozat azon fejezeteiben, amelyek a közjogi alapok bemutatását is tartalmazzák.

Ezt a szemléletmódot tükrözi Papp Tekla atipikus szerződésekről készített monográfiája is, amely akként foglal állást, hogy léteznek olyan szerződések, amelyek a magánjogi jellemzőkön túl igen erős „közjogi hatás”¹³ alatt állnak, ezáltal a köz- és a magánjog határán állónak, azaz vegyes szerződésnek tekinti őket.¹⁴ Ezt a csoportosítási szempontot – a köz- és a magánjog vitathatatlan együtthathatása révén – a dolgozat alapjának tekintem a szindikátusi szerződés társasági jogon kívüli előfordulása körében. A joggyakorlat és a szakirodalom elemzése körében tapasztaltam, hogy a szindikátusi szerződés nem csak polgári jogi és társasági jogi relevanciával bír, ugyanis ezen kereteket elhagyva a szindikátusi szerződés más jogágak, jogterületek érintésével is felbukkanhat például a versenyjogban, a közbeszerzési jogban vagy a sportjogban, mint vegyes jogágakban, így felmerül annak kérdése is, hogy mennyiben tekinthető egy atipikus szerződés a jogrendszer vagy jogág szempontjából vegyes szerződésnek. A társasági jogon kívüli előfordulása körében abból indulunk ki, hogy a szindikátusi szerződés alapvetően polgári jogi megállapodás, polgári jogi szerződés, azonban a szerződési tartalom, amennyiben az nem a társasági tag(ok) részvételével, nem társasági jogi tartalommal köttetik, a klasszikus kereteket elhagyva más (részben akár közjogi) színezetet kap. Ennek keretében és a jogtörténeti előzmények figyelembe vételével a konzorcium, a versenyjogi és közbeszerzési aspektusok, valamint a sportjogi előfordulás vizsgálata és feltérképezése mutatkozott indokoltnak. Visszautalva a Jogi Lexikon által adott magyarázatra, a gyakorlatban a konzorcium és a szindikátus szavak szinonimaként alkalmazott kifejezések, ezért meg kell vizsgálni, hogy milyen viszonyban áll egymással a két kontraktus, valamint hogyan viszonyulnak a polgári jogi társaság intézményéhez, hiszen a konzorciumot gyakran ez alapján ítélik meg; továbbá a versenyjog az a jogterület, ahol a kooperáció léte alapvetően nem tilalmazott, de keretek közé szorított. A jogtörténeti előzményekre, a szindikátus és kartell

¹¹ Nochta Tibor: A közjog és a magánjog viszonyáról az új Ptk. alapján, Jogtudományi Közlöny, 2016/10., 481.

¹² Nochta Tibor: A közjog és a magánjog viszonyáról az új Ptk. alapján, Jogtudományi Közlöny, 2016/10., 482.

¹³ A kifejezés Dr. Imre Miklós egyetemi docenttól származik, melyet az értekezés műhelyvitája alkalmával fogalmazott meg. Ezúton is köszönjük a jobbító szándékú hozzászólást.

¹⁴ Papp Tekla: Vegyes jogági megállapodások: szerződések a köz- és a magánjog határán, Papp Tekla (szerk.): Atipikus szerződések, Opten Kiadó, Budapest, 2015, 459-561.

szinonim viszonyára, valamint a fúziókontroll szindikátusi érintettségére tekintettel szükségesnek véltem a szindikátusi szerződés versenyjogi aspektusainak tisztázását. Új jelenség a társasági jogon kívül a sportjogban, az utánpótlás keretében előforduló szindikátusi együttműködések, amelyek jogi szempontú megvizsgálása, és a szindikátusi szerződés rendszerében való elhelyezése volt indokolt. Az egyes fejezeteket az az alapgondolat kapcsolja össze, miszerint a szindikátusi szerződés alapvetően egy polgári jogi megállapodás, ami a társasági joghoz való szoros kötődése miatt magánjogi jegyeket hordoz magán, de a versenyjoggal, a közbeszerzési joggal és a sportjoggal való kapcsolódása miatt a köz- és a magánjog határán elhelyezkedő szerződés lesz, továbbá a különböző szerződési tartalmak felvetik a szindikátusi szerződés jogterületileg és tartalmilag vegyes szerződési minősítését. További kapcsolódási pont, hogy a befolyásszerzés, mint társasági jogi intézmény releváns lehet a kockázati tőkebefektetés során azáltal, hogy az intézményi befektetők kockázati tőkebefektetés során szerzett esetleges befolyása versenyt korlátozó hatással is bírhat, ami alapján a magánjogi megállapodás közjogi behatással rendelkezik.

A szindikátusi szerződést kodifikációjának – mint szerződés rendszerezésére vonatkozó kiindulási szempont - hiánya miatt érdemes elhelyezni a szerződések rendszerében. Azonban az új tendenciaként megjelenő, túl részletező, önszabályozó jellegű megállapodások tartalmi sokféleségük miatt a hagyományos szerződés-rendszerezési szempontok szerint nem kezelhetők. Erre tekintettel az európai szerződési jogi szakirodalomban a szerződések rendszerezésére, a hagyományos szempontokat kiegészítő csoportok alakultak ki, az egyedi és az egymással összefüggő megállapodások kategorizálásával: ezek a szerződési láncolatok (contractual chains), amelyeket a közvetlen és közvetett tárgy azonossága kapcsol össze; a hálózati szerződések (network contracts),¹⁵ amelyek sajátossága a tartós jogviszony létrehozása az abban résztvevők jogi önállóságának megőrzése mellett gazdasági tevékenységük koordinálására; az esernyő vagy keret megállapodások (umbrella/framework contracts),¹⁶ mintegy keretet biztosítva a szerződési döntéseknek; valamint a kapcsolt szerződések (linked contracts), mint a szerződő felek és a szerződési tartalom (részleges) azonosságát jelentő szerződési csoportok.¹⁷ Bármilyen szempont szerint is kapcsolódnak egymással össze a szerződések, azokat szerződéscsoportoknak (group of contracts) nevezzük. A modern társadalom tele van összefüggő szerződésekkel, amelyek a szó legszélesebb értelemben, több különálló, egymással összefüggésben kötött szerződésnek tekinthetők, a szerződési jog azonban továbbra is elsősorban a (csak) két fél közötti hagyományos szerződési viszonyokra összpontosul.¹⁸ A szerződések közötti kapcsolat (contractual nexus) számtalan módon kialakulhat és ezek elnevezése többféle jelzővel illelhető, tehát a fenti csoportok és azok elnevezése bizonyos esetekben szinonimaként fordulhatnak elő.¹⁹ Az értekezés további célja,

¹⁵ Storme, Matthias E.: A Civilian Perspective on Network Contracts and Privity, *George Washington Law Review*, 2017/6., 1739-1776.; Teubner, Gunther: *Networks as Connected Contracts*, Bloomsbury Publishing, 2011

¹⁶ Albano, Gian Luigi – Nicholas, Caroline: *The Law and Economics of Framework Agreements*, Cambridge University Press, 2016

¹⁷ Papp Tekla: Szerződéstípusok, in: Papp Tekla: *Atipikus szerződések*, Opten, Budapest, 2015, 22-23.; Papp Tekla: *nagydoktori értekezésének kézirat*: A) rész VI. *Komplex szerződési képződmények* cím alatt.

¹⁸ Lásd még: Samoy, Ilse – Loos, Marco: *Linked Contracts*, Intersentia, 2012

¹⁹ Például: *interlinked contracts, linked contracts, network of contracts, network contracts*; Grundmann, Stefan – Cafaggi, Fabrizio: *The Organizational Contract*, Routledge, 2016, 319. alapján.

hogyan a bemutatott egyes szindikátusi szerződési típusok a fent bemutatott szempontok alapján is rendszerezésre kerüljenek.

2. Az alkalmazott módszertan

A munka alapvető célja, hogy az eddig rendelkezésre álló kutatási eredményeket vegye alapul és dolgozza fel, majd erre tekintettel vázolja fel a szindikátusi szerződés pillanatképét. Jelen munka elkészítése során figyelemmel voltunk a szindikátusi szerződést közvetetten érintő hazai jogalkotási folyamatokra és eredményekre, az elérhető szakmai értekezésekre, valamint a bírói gyakorlat eredményeire is. Az értekezés alapját ezen források szintézise képezi, valamint Papp Tekla, a témában írt átfogó monográfiája.²⁰ Az általa kialakított szemléletmód és módszertan alapjaiból kiindulva készítettük el a szindikátusi szerződés valamennyi aspektusát felvonultató, egyéni jogi álláspontok, következtetések és a szindikátusi kooperációk egészét érintő rendszerszemléletet, mint a témavezetőm munkássága előtti tiszteletem jeleként, valamint a szindikátusi szerződést érintő kutatási eredmények gyarapításának szándékaként.

A kutatás során szem előtt tartottuk, hogy munkánk eredményét a történeti fejlődés kontextusába tudjuk helyezni, mindemellett azonban reflektáljunk a gyakorlatra is. Így alkalmaztunk interdiszciplináris, jogösszehasonlító, történeti, logikai, nyelvtani és dogmatikai módszereket, végeztünk extrapolálást, teleologikus interpretációt, fogalomalkotást és fogalomhasználatot, jogszabáyelemzést, értelmezést, rendszerezést, összevetést és elkülönítést, megfogalmaztunk de lege lata és de lege ferenda gondolatokat.

Nem csak a nyomtatott formában elérhető joganyagok feldolgozására, hanem az elektronikus adatbázisok használatára is sor került, valamint végeztünk primer adatgyűjtést is. Ezt kifejezetten a szindikátusi szerződés témakörére vonatkozóan végeztük, a saját megbízásból származó adatok összegyűjtésére és feldolgozására törekedtünk. Az adatgyűjtés során mélyinterjú keretében tényeket, véleményeket és szokásokat tártunk fel, továbbá megfigyelés keretében a szindikátusi szerződést érintő joggyakorlat tanulmányozására került sor.

3. Összegző gondolatok

A szindikátusi szerződés előzményeivel az értekezés elkészítését megelőzően ismert szakirodalmi források közül egy sem foglalkozott mélyrehatóbban, ez indokolja, hogy az első fejezetben egy rövid összefoglalást olvashatunk a szindikátus használatának előtörténetét illetően. Ez a fejezet megvilágítja számunkra, hogy a szindikátus gyökerei a mára a magyar nyelvből kikopott syndicus szóra vezethetők vissza, ám ezek jelentéstartalma között semmiféle kapcsolat nem fedezhető fel. A szindikátus kifejezés a XVII. és XVIII. századtól „forognak” a köznyelvben a bünszervezetek, érdekképviseleti és pénzügyi jellegű együttműködések, a konzorcium és a kartell elnevezéseiként. A jogi előzmények egészen a Kereskedelmi Törvényig vezetnek vissza, ahol a kereskedelmi társaságnak nem minősülő alkalmi egyesüléseket a jogi szakirodalom szindikátusi elnevezéssel illette. Az alkalmi egyesülések olyan kooperációk kialakítására is alkalmasak voltak, amelyeket a mai értelemben véve a szabad verseny kárára történő megállapodásként értékelhetnénk, ez pedig magyarázatot ad arra, hogy a szindikátus

²⁰ Papp Tekla: Atipikus szerződések, Opten Kiadó, Budapest, 2015.

miért tekinthető a kartell szinonimájának. Ezek a jogtörténeti előzmények adnak alapot – egyrészt - a dolgozat versenyjogi és konzorciumot érintő kitekintéseknek. Másik adaléka a fejezetnek és egyben magyarázata a szindikátusi szerződés hazai jogban való „feléledésének” az a magyarok és külföldiek egyidejű részvételével alakuló és működő vegyes vállalatok létesítésében való megállapodás az 1960-as évektől kezdődően. Ettől az időszakról kezdődően erősen hat a külföldi jog is a szindikátusi szerződés fejlődésére. Erre tekintettel alakul ki a szindikátusi szerződés azon jellemvonása, amely szerint szindikátusi szerződésben a gazdasági társaság alapításában állapodnak meg a felek, valamint a társaságot érintő kérdéseket és az azon belüli együttműködést tisztázzák. A szindikátusi szerződés tehát régóta képezi a magyar joggyakorlat szerves részét, ezért került sor a versenyjogi aspektusok (kartell, összefonódás), a konzorcium (közbeszerzési és versenyjogi relevancia) és a társasági jogi típus (klasszikus szerződési tartalmak, újabb alkalmazási kör, kockázati tőkebefektetés, csendestársaság, befolyásszerzés,) vizsgálatára, továbbá a vizsgált szerződés folyamatos fejlődésen és változáson megy keresztül, mert alkalmazkodik azokhoz az igényekhez, amelyeket a szerződő felek támasztanak, erre tekintettel pedig indokoltnak mutatkozott a szindikátusi szerződés előfordulásának a lehető legteljesebb feltérképezése, ami a sportjogi vonatkozások bemutatására is lehetőséget teremtett.

A társasági jogi típusú szindikátusi szerződés bemutatása körében az alapvető kiindulást az képezte, hogy a szindikátusi szerződés atipikus megállapodás, sajátos kooperációs kontraktus, amely a társasági szerződés által létrehozott többszintű jogviszony „kiegészítésére” szolgál, ám a szerződés alkalmazása körében számos jogi értelemben vett kérdés is felmerül. Ezek közül az egyik a társasági szerződés és a szindikátusi szerződés konfrontációja, aminek körében az az álláspont tekinthető elfogadhatónak, amely abból indul ki, hogy a gazdasági társaság és annak tagjai számára a társasági szerződés rendelkezései az irányadóak elsődlegesen, ám azon tagok számára, akik együttműködésüket szindikátusi szerződésben szabályozzák, a társasági szerződés mellett ennek a megállapodásnak a rendelkezéseit is figyelembe véve kell eljárniuk. Azonban a szindikátusi szerződés joghatása semmilyen értelemben sem hathat ki azokra, akik nem részesei a megállapodásnak, hiszen gyakran még a kontraktus létezéséről sem tudnak. Ebből fakad a szindikátusi szerződés megszegése körében esetleg egyidejűleg alkalmazható polgári jogi és társasági jogi szankciók köre, amely kapcsán megosztott a szakirodalom álláspontja. A dolgozat arra az alapállásra helyezkedik, hogy a szindikátusi szerződés megszegése csak polgári jogi szankcióval járhat, társasági jogi vonatkozása nem lehet (tagkizárás, legfőbb szervi határozat hatályon kívül helyezése, etc.), másrészt az efféle helyzetek elkerülése érdekében elemi fontosságú a megfelelő biztosítékok alkalmazása. Az értekezés megvizsgálja annak kérdését, hogy a szindikátusi kooperáció körében felmerülő bizonytalanságok kiküszöbölhetőek lehetnének-e a szerződés kodifikálása révén. Ennek körében a nemzetközi gyakorlat megvizsgálása útján a dolgozat egyértelműen amellet tör lándzsát, hogy a magánjogi kódexben alkalmazott szerződés-rendszerezési elvek mentén ez az atipikus kooperáció nem kodifikálható, azonban vannak olyan vonásai, amelyek a polgári jogi társasági szerződéssel közel azonosak, így annak alfajaként, vagy az egyes szerződések között példálózó szabályozási tárgykör megalkotásával, vagy a 3:4.§-ban a külön megállapodások elismerésével törvényi formában is „tetten érhető” lehetne a szindikátusi szerződés, azonban

álláspontom szerint egy ilyen nehezen megragadható szerződés valamennyi lehetséges előfordulásának megfelelő kodifikálása lehetetlen, ezért nem is javasolt.

A szindikátusi kooperációt illetően olyan szerződési tartalmak kerültek bemutatásra, amelyek a későbbi fejezetek megértéséhez szükségesek (szavazási megállapodás), valamint az újabban előforduló szerződési tartalmakra reflektálnak (családi vállalkozások, továbbörökítési célzat). Az öröklési jogi vonatkozások kapcsán érdemes kiemelni, hogy az öröklési tartalommal felruházott szindikátusi szerződés azt jelenti, hogy valamely tag halála után az életben maradt tagok között rendezni kell a viszonyokat a társaságon belül. Ez nem azt jelenti, hogy az öröklési szerződés, mint tipikus megállapodás atipikussá válna, hanem a szindikátusi szerződés halál esetére rendelkezik arról, hogy például kit válasszanak meg ügyvezetőnek vagy hogyan módosítsák a későbbiekben a társasági szerződést annak érdekében, hogy valamely örökös vagy harmadik személy taggá válása kizárt legyen. Ebben az esetben a szindikátusi szerződés egy útmutatást jelent a többi tag számára, érvényes kötelmi jogi kötelezettségvállalást, amelyet ha nem tartanak be, a szindikátusi szerződésben meghatározott jogkövetkezmény alkalmazására nyílik lehetőség (kötér, kártérítés, jogvesztés kikötése, etc.).

A harmadik fejezet a gazdasági társaságban való befolyás kötelmi jogi eszközökkel, szindikátusi szerződéssel való megszerzésének esetét mutatja be. A fejezet elkészítését az indokolta, hogy a szindikátusi szerződés ilyen tekintetben nem került feldolgozásra, legfeljebb utalást találhatunk a szakirodalomban arra, hogy befolyás szindikátusi megállapodással is kialakítható. Ennek egyik eszköze a szavazási megállapodás, ez pedig rámutat a klasszikus társasági jogi típusú szindikátusi szerződés körében gyakori szavazási megállapodás valódi céljára. Továbbá a fejezet felhívja a figyelmet arra, hogy az állam részvételével működő gazdasági társaságok esetében is megvalósulhat a befolyásszerzés akár kötelmi jogi eszközök révén.

A csendes társaság, kockázati tőkebefektetés és a szindikátusi szerződés viszonyát bemutató fejezetek elkészítését azok a feltevések indukálták, amelyek szerint az új Ptk. hatályba lépésével ismételen lehetőség nyílik a korábban hatályon kívül helyezett befektetési célokat szolgáló társasági forma alkalmazására. A fejezetben levont konklúzió szerint a csendes társaság vegyes megállapodásként értékelhető: az a kölcsönszerződés és a polgári jogi társasági szerződés, mint nevesített, tipikus szerződések elemeit vegyíti, így az alapvetően atipikus szindikátusi szerződést ebből a rendszertani besorolásból eltéríti és vegyes, típuskombinációs megállapodás lesz. Mindezek alapján elmondható, hogy a szindikátusi szerződés egy olyan atipikus kontraktus, amely a tartalmi sokszínűsége okán típuskombinációs vegyes szerződésként is funkcionálhat.

Ahogy a bevezetésben említésre került, léteznek olyan szerződések, amelyek a magánjogi jellemzőkön túl igen erős közjogi hatás alatt állnak, ezáltal a köz- és a magánjog határán állónak, azaz jogilag vegyes szerződésnek tekinthetők. Ezt a csoportosítási szempontot a dolgozat meghatározó elemének tekintem a szindikátusi szerződés társasági jogon kívüli előfordulása körében, ugyanis a szindikátusi szerződés nem csak polgári jogi és társasági jogi relevanciával bír, hanem ezen kereteket elhagyva más jogágak, jogterületek érintésével is felbukkanhat például a versenyjogban, a közbeszerzési jogban vagy a sportjogban, mint vegyes

jogágakban, így továbbra is erősíthető az az álláspont, ami szerint a szindikátusi szerződés a tartalmi sokfélesége folytán a vegyes szerződések csoportjába sorolható. Ez azt jelenti, hogy a szindikátusi megállapodás - bár atipikus kontraktus - a tartalma alapján a jogrendszer vagy a jogág szempontjából vegyes szerződések (versenyjog, közbeszerzési jog, sportjog) és a szerződéstípusok (csendes társaság, kockázati tőkebefektetésre irányuló szindikátusi szerződés) szempontjából vegyes megállapodások csoportjába sorolható. A jogrendszer szempontjából vegyes szerződések azok, amelyek magánjogi és közjogi elemeket egyaránt tartalmaznak. További adalék, hogy a kockázati tőkebefektetési céllal megkötött szindikátusi szerződés alapján az intézményi befektetőnek befolyás szerzésére nyílik lehetősége céltársaságban, ami versenyjogi relevanciával is járhat, továbbá, ha ezt a befolyását több olyan céltársaságban teszi, amelyek egymás versenytársai, ismételten versenyjogi joghatás mutakozhat kartellezés formájában.²¹ Ilyenkor a szerződéstípusok szempontjából vegyes szindikátusi szerződés egyszerre lesz a jogrendszer vagy jogág szempontjából is vegyes szerződés.

Az értekezés célja volt, hogy a szindikátusi szerződési típusokat rendszerbe helyezze, annak érdekében, hogy az egyes szindikátusi szerződési típusok között eligazodjunk. A szindikátusi kooperáció-típusok rendszerezése több szempont alapján kerülhet sor: egyrészt az érintett jogterület és jogág alapján (a), másrészt a vegyes jelleg szempontjából (b), valamint a modern szerződési jogban elterjedt egymással összefüggő szerződések kategóriája szerint (c).

a. Az érintett jogterület és jogág

Az érintett jogterület és jogág szempontjából történő csoportosítás abból indul ki, hogy a szindikátusi szerződés alapvetően polgári jogi megállapodás, amelynek keretében sor kerülhet konzorcium és polgári jogi társaság alapítására, majd ehhez kapcsolódnak azok a kontraktusok, amelyek a polgári jog talaján állva társasági jogi, családi jogi, öröklési jogi, etc. tartalommal bírnak és a magánjog keretei között maradnak. Azonban előfordul, hogy a polgári jogi szindikátusi szerződéshez olyan jogági tartalom kapcsolódik, ami folytán a szerződés közjogi elemeket is magán hordozhat, mint a versenyjogi, a közbeszerzési jogi, sportjogi, etc. megállapodások esetében.

b. A vegyes jelleg

A vegyes jelleg szempontjából különbséget kell tenni a jogrendszer vagy a jogág szempontjából vegyes szerződések és a szerződéstípusok szempontjából vegyes megállapodások között. A jogrendszer szempontjából vegyes szerződések azok, amelyek magánjogi és közjogi elemeket egyaránt tartalmaznak, ami a szindikátusi szerződés szempontjából azt az esetkört jelenti, amikor az alapvetően polgári jogi megállapodás a versenyjoghoz, a közbeszerzési joghoz, a munkajoghoz, tehát közjogi elemeket is magán hordozó jogterülethez kapcsolódik. A jogágilag vegyes szindikátusi szerződés akkor fordul elő, ha más jogág elemeit tartalmazó megállapodásról van szó, tehát a polgári jogi szindikátusi kooperáció a családi joghoz, az öröklési joghoz, a társasági joghoz, versenyjoghoz, közbeszerzési joghoz, munkajoghoz etc. kapcsolódik. Amennyiben a kapcsolódó jogág közjogi sajátosságokkal bír, úgy egyidejűleg a

²¹ Nyeső Anita: Intézményi befektetők, mint versenytársak közös tulajdonosai – avagy kell-e aggódnunk a kisebbségi részvényesek miatt, Versenytükör, 2018/2., 31-39.

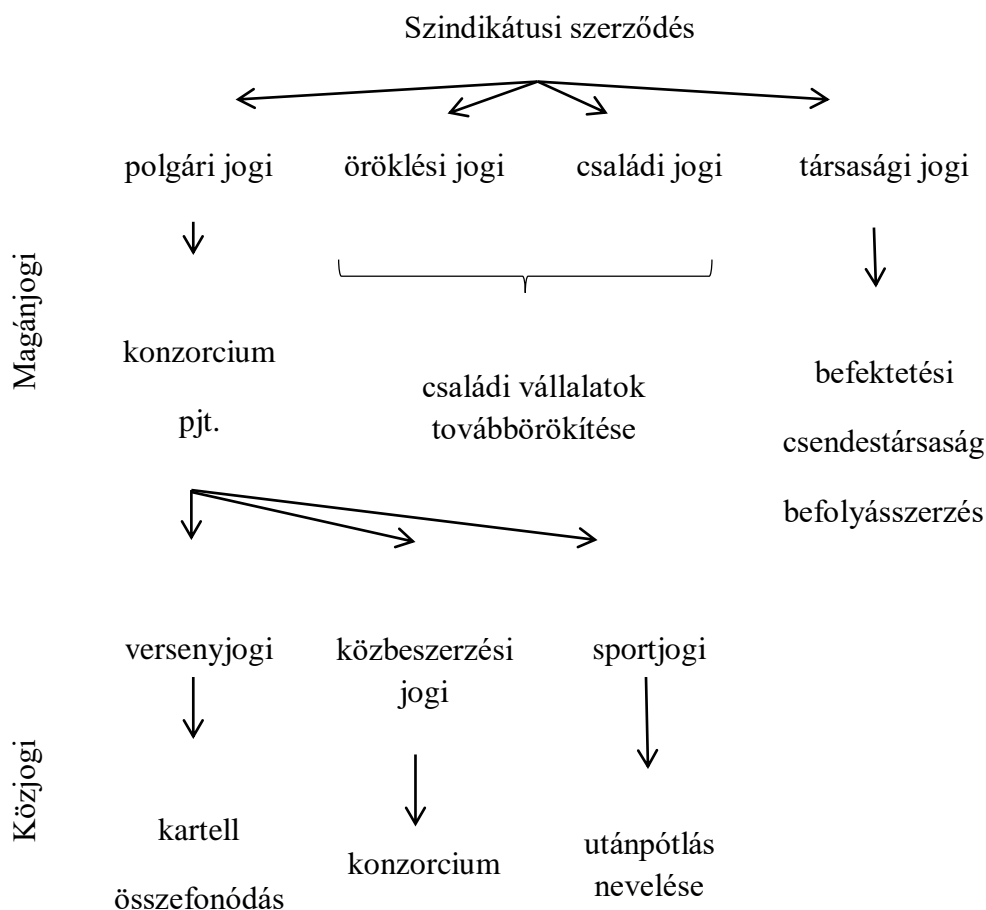
köz- és a magánjog határán lévő vegyes szerződésről van szó.²² A szerződéstípusok szempontjából vegyes szerződések azok a megállapodások, amelyek nevesített szerződések szolgáltatásait vegyítik. Ilyen a csendestársaság létesítésére irányuló szindikátusi szerződés, vagy konzorcionális/szindikált hitel nyújtását biztosító szerződési konstrukció is: egy megállapodás tartalmazza a hitelező bankok kooperációjáról és a hitel nyújtásáról szóló megállapodást (a külső és belső viszonyokra vonatkozó megállapodás).

c. Az egymással összefüggő szerződések kategóriája

A modern szerződési jogban elterjedt és egymással összefüggő szerződések között említendő a szerződési láncolat, amely olyan szerződésekre vonatkozik, amelyeket ugyanazon közvetlen és közvetett tárgyak kapcsol össze; a hálózati szerződések kölcsönösen összefüggő jogviszonyokat takarnak, amelyek jogalanyai megőrzik jogi és gazdasági elkülönültségüket; az 'esernyő' vagy keretmegállapodások olyan szerződések, amelyek formális keretet biztosítanak a közös célnak alárendelt szerződési döntéseknek, valamint a közös célra irányuló szerződési feltételek kidolgozásának; valamint a kapcsolt szerződések kategóriája az európai magánjog-egységesítési folyamatokban terjedt el. A szindikátusi szerződés ez utóbbi kategóriába sorolható a befektetési típus esetében. A szindikátusi szerződésben rögzítésre kerül a kockázati tőkebefektetés ténye és minden további feltétel, valamint biztosíték. Ennek alapján a szindikátusi szerződésben foglaltak megerősítésére és végrehajtására további szerződések kerülhetnek megkötésre: szellemi termék hasznosítására licencia szerződés, (pótlólagos) tőke rendelkezésre bocsátására a tagi kölcsönt és annak visszafizetésére vonatkozó feltételeket rögzítendő szerződés köttetik; vagy a felek kikötik, hogy a befektetés futamidejének leteltével a befektető társasági részesedését értékesíti, az adásvételi szerződés megkötését feltételezi. Ide sorolható a privatizációs eljárásban, felszámolási eljárásban, valamint finanszírozás esetén a konzorciumi szerződés mellé párosuló szerződések is, mint az adásvételi szerződés vagy a hitel-, kölcsönszerződés. Ilyen esetben a konzorciumi szerződés és a hozzá párosuló nevesített szerződés(ek) szintén szerződési csoportot alkotnak. Ugyanez elmondható a konzorcionális/szindikált hitelezés esetén is akkor, ha a hitelt nyújtók állapodnak meg az együttműködésről (belső viszonyokra vonatkozó megállapodás, szindikátusi vagy konzorciumi szerződés) és ezt követően külön szerződnek az ügyféllel (külső viszonyok rendezése). E tekintetben a szindikátusi és a további szerződések kapcsolt szerződésként értékelhetőek, ugyanis a szerződések egymással összefüggnek azáltal, hogy a szerződő felek részlegesen azonosak és a szerződések tartalma között kölcsönhatás mutatkozik; továbbá tágabb értelemben véve a szindikátusi és kapcsolódó szerződések egy szerződéscsoportot alkotnak, ahol a csoportba tartozó szerződések önállóak, egymás közti hierarchia nélkül.²³

²² Vegyes szerződésnek és atipikus szerződésnek is tekinthető. Jasztrabszki Tamás: A szindikátusi szerződés, Cég és Jog, 2000/7-8., 6.

²³ Papp Tekla: Komplex szerződések és a biztosítási kontraktus, XXIV. POT Konferencián elhangzott előadás és annak kézirat alapján, 5., valamint Papp Tekla: Atipikus szerződések, Opten, Budapest, 2015., 20., 22-23. alapján.

1. ábra: a szindikátusi szerződés rendszere. Forrás: a szerző saját szerkesztése.

Bár a szindikátusi szerződés kodifikálása nem javasolt, tekintettel a sokoldalúságára, azonban a felvázolt rendszertan és a rendszer teremtésének lehetősége indukálja a kérdésben való pozitív megnyilvánulás lehetőségét, hiszen a szindikátusi szerződés esetleges kodifikálásának lehetőségében is támpontként szolgálna. Az ábra alapján a legkisebb közös többszörösként a polgári jogi társaság intézménye olvasható ki. Ez azt jelenti, hogy például szavazási megállapodás, a konzorcium típusai vagy a kartell olyan kooperációk, amelyek a polgári jogi társasággal azonosíthatóvá teszik a szindikátusi szerződést. Bizonyos társasági jogi szerződési tartalmak azonban (például öröklési tartalom, jogvita esetére választottbíróóság kikötése, etc.) nem eredményeznek ilyen jellegű azonosíthatóságot. Harmadrészt előfordulnak olyan szindikátusi szerződések is, amelyek a polgári jogi társasággal vegyes konstrukciót eredményeznek, például csendestársaság létesítése esetében. A sportjogi tartalommal bíró szindikátusi szerződés ebből a szempontból sajátos, ugyanis az a klaszterrel mutat azonosságot. A klaszter csoportot, halmazt jelent, olyan együttműködést, amellyel az abban részes felek

versenyelőnyre tehetnek szert a tőke és a tudás koncentrációja révén,²⁴ valamint a lokális versenyelőnyök kiaknázásával optimális gazdasági fejlesztés és fenntarthatóság érhető el.²⁵ Ez a koncentráció gazdasági társaság vagy szerződés formájában is megvalósulhat, utóbbi esetben szindikátusi szerződésben.²⁶ A klaszterek pontos definícióval nem rendelkeznek, a verseny, kooperáció, társulás hármásával írhatók körül a legteljesebben. Az utánpótlás érdekében szindikátusi megállapodásban részes felek főként az utánpótlás-nevelés kapcsán megszerzett tudás, tapasztalat, ismeret átadására és ezzel a versenyképesség növelésére, a minél tehetségesebb utánpótlás kinevelésére kooperálnak. Az ilyen együttműködések a polgári jogi társasági szerződés alapján bírálандók el,²⁷ azonban attól függően, hogy a tudás és a játékosok átadása, egyéb az együttműködés körében felmerülő kérdések tisztázása milyen szerződéssel valósul meg, az ilyen típusú szindikátusi szerződéshez párosuló további megállapodások szerződési csoportot hozhatnak létre.

²⁴ Károlyi Géza: Klaszter, mint a köz- és versenyszféra együttműködési formájának sajátossága, in: *Acta Conventus de Iure Civili Tomus X.*, SZTE-ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéke, Lectum Kiadó, Szeged, 2009., 177.

²⁵ Salgó László: A klaszterek sajátosságai, különös tekintettel kartelljogi jellemzőikre, *Versenytükr*, 2009/3-4., 34-35.; Szanyi Miklós: Versenyképesség javítása együttműködéssel: regionális klaszterek, *Napvilág Kiadó*, Budapest, 2008, 14-15.; Hegedüs Veronika: Klaszterek elméleti megközelítése és alkalmazott klaszterpolitikák, *Fejlesztés és Finanszírozás*, 2008/2., 79.

²⁶ Károlyi Géza: Klaszter, mint a köz- és versenyszféra együttműködési formájának sajátossága, in: *Acta Conventus de Iure Civili Tomus X.*, SZTE-ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéke, Lectum Kiadó, Szeged, 2009., 179.

²⁷ Károlyi Géza: Klaszter, mint a köz- és versenyszféra együttműködési formájának sajátossága, in: *Acta Conventus de Iure Civili Tomus X.*, SZTE-ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéke, Lectum Kiadó, Szeged, 2009., 180.

DR. NAGY BARNA KRISZTINA

Publikációk

1. A kockázati tőkebefektetéshez kapcsolódó szindikátusi szerződés, kitekintéssel a csendes társaság intézményére. In: Jogelméleti Szemle 2018/1. 118-131.
2. Aranyrészvény a szindikátusi szerződés tükrében. In: Keserű Barna Arnold (szerk.): Doktori Műhelytanulmányok 2017. Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Győr, 2017. 163-182.
3. Robotok: a jogász jövőjének alakulása, avagy Robotok: mint a jövő jogásza? – Opuscula Civilia 2018. március, https://akk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Opuscula_Civilia_2018_Nagy_Barna_Krisztina.pdf
4. Csendes társaság a szindikátusi szerződés tükrében – Opuscula Civilia 2017/6., https://akk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/2017_-evi-6_-szam_opuscula-civilia.original.pdf
5. Dúl János – Nagy Barna Krisztina: Az öröklési szerződés szindikátusi szerződéskénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népeségmegtartó tényező. In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017/19. szám, A magyar tudomány napja a Délvidéken 83-105. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nkehu/WP_2017_19_A%20magyar%20tudom%C3%A1ny%20napja%20a%20D%C3%A9lvid%C3%A9ken.pdf
6. The syndicate agreement in the Hungarian law system – in: European Legal Studies and Research, International Conference of Phd Students in Law, 9th Edition, Timisoara, 2017., 646-655.
7. Különös házasság: a szindikátus és a kartell. – Profectus in Litteris VIII., szerkesztő: P. Szabó Béla, Szemesi Sándor, kiadó: DE Márton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen, 243-262;
8. A letelepedési szabadság, különös tekintettel a közjegyzői hivatásra – Európai Jog, 2017/3. 23-30.;
9. Az állami vállalatokkal kapcsolatos gondolkodás a rendszerváltást követően napjainkig – Államtudományi Műhelytanulmányok, 2017/2., https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/2017_-evi-2_-szam-az-allami-vallalatokkal-kapcsolatos-gondolkodas-a-rendszervaltast-kovetoen-napjainkig_-kitekintessel-a-szindikatusi-szerzodesre_-1.original.pdf
10. Kartell-kérdés a szindikátusi szerződés relációjában. – Pro Publico Bono, 2017/1., 88-107.;
11. A konzorciumi és szindikátusi szerződés a polgári jogi társaság relációjában. – Céghírnök 2016/11. 9-11, 2016/12. 10-12, 2017/1. 4-6.
12. Néhány gondolat a szindikátusi szerződésről jogtörténeti aspektusban. (Opuscula Civilia 2016/5. szám, http://akk.uni-nke.hu/uploads/media_items/2016_-evi-5_-szam_opuscula-civilia.original.pdf);
13. Társasági jogi jogesetek az Európai Bíróság gyakorlatából, különös tekintettel a székhelyáthelyezésre és az aranyrészvényre (in.: Papp Tekla (szerk.): Európai Köz- és Magánjogi Jogesetgyűjtemény, NKE, 2016., Budapest, 151-179. pp.);

14. A szindikátusi szerződés (Debreceni Jogi Műhely, 2015/3-4.)
http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/3_4_2015/a_szindikatusi_szerzodes/
15. A szindikátusi szerződés alkotmányjogi szempontból történő megközelítése – MOE 2016. évi konferenciájának Pro Publico Bono folyóiratban megjelenő különszáma, megjelenés alatt;
16. Közjegyző és közhatalom, avagy állam a magánjogi jogviszonyokban? - Az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszéke és NKE ÁKK Civilisztikai Intézete „Az állam szerepe magánjogi jogviszonyokban címet viselő közös konferenciáján elhangzott előadások szerkesztett tanulmánykötete, megjelenés alatt, szerkesztőbizottság által jóváhagyott;
17. Társasági jogi lexikon - A corporate governance a köztulajdonú gazdasági társaságoknál elnevezésű Kutatóműhely keretében készülő szaklexikon egyes címszavainak kidolgozása, Dialóg Campus Kiadó gondozásában a várható megjelenés ideje 2018 második félévé;
18. Alapítvány – Az államtudományi osztatlan mesterképzés keretében oktatótt Civilisztika I. kurzushoz készülő tankönyv Jogi személyek fejezetének alapítványra vonatkozó szabályanyagának feldolgozása, Dialóg Campus Kiadó gondozásában a várható megjelenés ideje 2018 második félévé; elektronikus formában elérhető: https://akfi-dl.uni-nke.hu/pdf_kiadvanyok/webXS_PDF_ATMA_Civilisztika_I.pdf, 409-423.

Szakmai-tudományos önéletrajz

Dr. Nagy Barna Krisztina a Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájának 2018 júliusában abszolutoriumot szerzett hallgatója, valamint az Államtudományi és Közigazgatási Kar Civilisztikai Intézetének egyetemi tanársegéde.

A doktorjelölt 1990. augusztus 7-én született Jugoszláviában, 1998 szeptembere óta él Magyarországon. Tanulmányait Szegeden kezdte meg, jogi végzettségét a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának jogász nappali tagozatos képzésén szerezte, 2014 júliusában avatták doktorrá. Hallgatóként a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi tanszék demonstrátora volt a 2012/2013-as tanév első és második félévében. Tanulmányai során a polgári jog területén aktív kutatói tevékenységet végzett: hallgatókból álló kutatócsoport tagjaként a nemvagyoni kártérítés körében bírói gyakorlatot elemző tevékenységet végzett, aktív szerepet vállalt a polgári anyagi jogi tematikájú megmérettetéseken, országos activity versenyen csapatban harmadik helyezést ért el. Mindezen túl OTDK dolgozatot készített a szindikátusi szerződés témakörében, amely pályamunkát a Nemzeti Közszerológati Egyetemen 2015-ben megrendezett országos fordulón eredményesen megvédett. Jogi tanulmányait cum laude minősítéssel 2014-ben végezte, két középfokú nyelvvizsgával rendelkezik angol és német nyelvből.

Szakmai pályafutása Budapesten folytatódott, ahol a jogi szakvizsgához szükséges gyakornoki idejét dr. Walkshöfer Katalin budapesti közjegyző mentorálása alatt kezdte meg közjegyzőjelöltként. Sikeres felvételi eljárást követően 2015 őszétől a Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájának hallgatója, témavezetője Prof. Dr. Papp Tekla, kutatási témája a szindikátusi szerződés. Ezzel egyidőben a Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar Európai Köz- és Magánjogi Tanszékének egyetemi tanársegéde. Oktatási profiljába a következő tárgyak tartoztak: nappali tagozaton előadásokat tartott Jogi alapismeretek tárgyból, valamint nappali tagozaton gondozásába került az Európai Unió közjogi alapjai szeminárium. Nappali és levelezős tagozaton egyaránt A nemzetközi üzleti jog alapjai; A nemzetközi üzleti jog alapjai szeminárium; valamint a Jogharmonizáció az Európai Unióban szeminárium tárgyakat oktatta; levelező tagozaton Az Európai Unió kereskedelmi joga, valamint a Jogharmonizáció az Európai Unióban tárgyakat. Mindemellett a tanszéken működő Tudományos Diákkörért felelős oktató volt, feladatát képezte a TDK-t érintő valamennyi szervezési és koordinálási feladat ellátása és a féléves programterv gördülékeny megvalósításának biztosítása. 2016 februárjától az Államkutatási és Fejlesztési Intézet munkatársa közel két évig, amelynek keretében tudományszervező tevékenységet látott el: részt vett az Államtudományi Műhelytanulmányok online folyóirat gondozásában, valamint Prof. Dr. Patyi András főszerkesztésével készült „A magyar közigazgatás és közigazgatási jog általános tanai” címet viselő könyvsorozat szakmai szerkesztője is volt. 2016 őszétől az Államtudományi és Közigazgatási Kar Civilisztikai Intézetének egyetemi tanársegéde, a TDK-ért felelős oktatója, valamint az Intézet keretében működő tehetséggondozó kör oktatója. Alapképzésen a Civilisztika I. és Civilisztika II., mesterképzésen a Kereskedelmi jogi alapismeretek tárgyak oktatásában vesz részt nappali és levelező tagozaton egyaránt. Az államtudományi osztatlan mesterképzésen Civilisztika II. és Civilisztika III. szeminárium csoportokat gondoz, nappali és levelező tagozaton a Civilisztika I., valamint a Civilisztika II.

tárgyak keretében tart előadásokat. Az oktatás körébe tartozó egyéb releváns tevékenységei közé tartozik, hogy Az Új Nemzeti Kiválóság Program záró konferenciájának IV. szekciójában szekciótárgyi feladatokat látott el; közigazgatási mesterképzés felvételi bizottságának tagjaként felvételi motivációs elbeszélgetésen működött közre oktatóként; valamint az államtudományi osztatlan mesterképzés szóbeli alkalmassági felvételi elbeszélgetésén a bizottság elnökeként, valamint annak tagjaként. A KÖFOP-2.1.2.-VEKOP-15-2016-00001 „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés című projekt, A jó kormányzást célzó tény-alapú közszolgálat-fejlesztés hatásvizsgálati és kutatási megalapozása" című alprojektjének keretében működő kutatóműhely polgári jogi oktatásmódszertant feldolgozó kutatómunkájában vett részt; az oktatási és kutatási tevékenységet elősegítő kooperációs törekvéseket tett a Budapesti Közjegyzői Kamara, valamint a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület felé.

Tudományos tevékenységét a konferenciákon való szereplés, a publikálás és kutatási pályázatokban való aktív részvétel jellemzi. **Publikációi** főként a szindikátusi szerződés témakörében jelentek meg magyar és angol nyelven, azonban más jogterületeket és témákat is érintett.

Belföldi és külföldi konferenciákon magyar és angol nyelven adott elő:

2018. 06. 16. - Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Neumann János Egyetem Gazdaságtudományi Kara és a Városi Alapkezelő Zrt. közös szervezésében megrendezett Gazdaságpolitika és kockázati tőke konferencián való részvétel és felkérésre előadás tartása „Kockázati tőkebefektetés a szindikátusi szerződés tükrében” címmel.

2018. 05. 18. – A Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola által szervezett doktorandusz konferencián való részvétel és előadás tartása „A szindikátusi szerződés rendszere” címmel.

2018. 04. 20. – A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája által szervezett, Jog és Kultúra címet viselő doktorandusz konferenciáján előadás tartása „Jog és kultúra: a szindikátusi szerződés és a sport” címmel.

2017. 12. 11. – „A szindikátusi szerződés újabb aspektusai” címmel előadás tartása a SZE ÁJK Doktori Iskola által szervezett „A jogtudomány sajátossága” elnevezésű doktorandusz-konferencián.

2017. 10. 05. – Budapest (ELTE) – ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék és NKE ÁKK Civilisztikai Intézet Az állam szerepe magánjogi jogviszonyokban címmel közös konferenciáján Közjegyző és közhatalom, avagy állam a magánjogi jogviszonyokban? előadás tartása

2017. 06. 09. – Phd hallgatók számára az Universitatea de Vest din Timisoara Facultatea de Drept doktori iskolája által szervezett nemzetközi konferencián való részvétel és előadás tartása angol nyelven „The syndicate agreement in the Hungarian law system” címmel

2017. 06. 02. – A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Márton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája által szervezett Doktorandusz Konferencián előadás tartása, „A szindikátusi szerződés” címmel.

2017. 03. 24. – Részvétel a SOCIETAS workshopon Bécsben, előadás tartása angol nyelven „The Hungarian court system regarding to the permissive legislation” címmel

2016. 12. 16. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Karának Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája által szervezett doktorandusz konferencián való részvétel és előadás tartása „Egy atipikus szerződés rejtelvei: a szindikátusi szerződés” címmel, Győrben

2016. 11. 19. – Vajdasági Magyar Tudományos Társaság által Újvidéken tartott konferencián közös előadás tartása dr. Dúl Jánossal „Az öröklési szerződés szindikátusi szerződéskénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népszerűmegtartó tényező” címmel

2016. 06. 09. – A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Kisebbségi Jogvédő Intézet, valamint a Réti, Antal és Társa Ügyvédi Iroda közös szervezésében tartott Nyári Egyetemen tartott előadás Budapesten, „Egy atipikus szerződés rejtelvei” címmel

2016. 05. 20. – MOE – Magánjogot Oktatók Egyesületének Országos Találkozóján előadás tartása Budapesten, „A szindikátusi szerződés. Még mindig?” címmel

2016. 05. 26. – Debreceni Doktorandusz Konferencián előadás tartása, „Különös házasság: a szindikátus és a kartell” címmel

2015. 11. 14. – Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencián való részvétel, előadás tartása a Letelepedési szabadság, különös tekintettel a közjegyzői hivatásra címmel, az előadás alapján különdíjban részesültem.

Kutatási projektek:

A KÖFOP-2.1.2.-VEKOP-15-2016-00001 „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés című projekt, A jó kormányzást célzó tény-alapú közszolgálat-fejlesztés hatásvizsgálata és kutatási megalapozása” című alprojektjének keretében, NKE Concha Győző Doktori Programban - „A szindikátusi szerződés közjogi aspektusai” - való részvétel 2016. decemberétől.

Ugyanezen projekt keretében: Ludovika Kiemelt Kutatóműhely: A corporate governance a köztulajdonú gazdasági társaságoknál (a kutatóműhely tagja 2017. januártól).